

Odprta so vrata za združitev italijanskih socialistov

V Benetkah je zaključil svoje delo 32. kongres italijanske socialistične stranke, ki ga že zdaj smatrajo za enega najvažnejših političnih dogodkov v povojni zgodovini Italije. S svojimi sklepi je namreč široko odprl vrata za združitev vseh socialističnih gibanj v skupno socialistično stranko in tako ustvaril delavskemu razredu nove možnosti, da poveča svojo vlogo pri upravljanju dežele in v borbi za doseg enakopravnega položaja delovnega človeka.

Čeprav so se v vodstvu socialistov tudi še na kongresu pojavila deljena mnenja, so delegati končno soglasno potrdili novi program na osnovi poročila generalnega tajnika Nennija ter sprejeli resolucijo o združitvi s socialnimi demokrati in z neodvisno socialistično zvezo. Glavna točka programa socialistične stranke je vsekakor združitev s socialnimi demokrati, hkrati pa ne izključuje tudi možnosti za sodelovanje s komunisti zlasti v razrednih vprašanjih. Na področju zunanje politike pa so se socialisti izrekli za dinamičen koeksistenčen protiblokovski nevtralizem, za razorožitev, univerzalnost OZN in za podporo kolonialnim narodom v njihovi borbi za enakopravnost.

Sklepi socialističnega kongresa so nedvomno ogromnega pomena za nadaljnji razvoj delavskega gibanja v Italiji, hkrati pa pomenijo tudi občuten udarec za socialdemokratskega voditelja Saragata, ki se bo moral zdaj s svojimi ministri ver-

jetno odreči sodelovanju v desničarski vladi. Dejstvo, da je kongresu prisostvoval tudi tajnik socialnih demokratov, namreč le še bolj potrjuje, da njihovo vodstvo ne deli Saragatovih pomislekov, marveč odobrava pot, ki so jo ubrali socialisti, to je pot združitve vseh socialistov v močno fronto proti desničarskim strankam. Zadnjo besedo o tem bo izrekel njihov kongres, ki ga bodo po vsej verjetnosti sklicali že v bližnji bodočnosti.

Najbolj pa je sklep o združitvi prizadel desničarske in meščanske stranke vladne koalicije, ki bi z odstopom socialdemo-

kratskih ministrov zgubile večino v parlamentu, medtem ko bi pri novih volitvah skupni nastop vseh socialistov močno omajal izgled krščanskih demokratov za nadaljnjo vodilno vlogo v vladni politiki. Zato poudarjajo, da je bil z izglasovanjem resolucije socialistične združitve uresničen prvi pogoj za zrušenje desetletnega vladnega monopola krščanskih demokratov in s tem za začetek bolj demokratičnega režima v državi, kar bi pomenilo novo obdobje v povojnem življenju Italije.

Uspehi socialističnega kongresa v Be-

netkah so nedvomno velikega pomena, čeprav je ostalo mnogo vprašanj nerešenih in nepojasnjenih. Končno sodbo o pravičnosti ubrane poti pa bodo — kakor je v zaključni besedi poudaril Nenni — morale izreči množice delavcev, kmetov in izobražencev, da bomo potem nadaljevali po poti socializma, dokler ne bomo dosegli njegove zmage.

Priprave za volitev zveznega prezidenta napredujejo

V teh dneh je bila rešena uganka, med katerimi osebnostmi bodo izbirali volivci dne 5. maja pri volitvah novega zveznega prezidenta: obe najmočnejši stranki sta imenovali svoje kandidate in tako v bistvu zaključili vsa tozadevna ugibanja. Kandidat SPO je vicekancler dr. Adolf Schärff, ÖVP pa je ob podpori FPÖ imenovala za svojega kandidata zdravnika profesorja dr. Wolfganga Denka.

Kakor pri vsakih volitvah, tako se tudi tokrat že začenjajo pojavljati prva trenja med posameznimi strankami. Gre za glasove volivcev, zato je treba svojega kandidata in svojo stranko prikazati v čim lepši luči. To se je pričelo med ÖVP in SPO že ob vprašanju, ali naj bo novi prezident »političen« ali »nepolitičen« človek. Pri SPO je zmoglo prepričanje, da mora imeti najvišji reprezentant države tudi gotove izkušnje na področju političnega življenja, zato se je odločila za svojega predsednika in vicekanclerja ÖVP pa je našla rešitev na ta način, da je postavila za kandidata moža, ki sam o sebi pravi, da je sicer nadstrankarski nikakor pa ne nepolitičen človek.

Pojavile so se tudi že prve cvetke predvolilne borbe, čeprav obe strani že od vsega početka poudarjata potrebo po spo- dobnem in poštenem volilnem boju. ÖVP-jevski tisk je socialističnega kandidata vicekanclerja Schärffa predstavil javnosti kot psa, ki gloda komunistično kost, socialističnemu tisku pa ÖVP ne more odpu- stiti, da je o njenem kandidatu prof dr. Denku povedal, da je VC-lar, torej klerikalni akademik.

Zvezni kancler ing. Raab:

Sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo

se lahko razvija še bolj uspešno

V vladi, v kateri so ideološke razlike, se pojavljajo seveda tudi razlike v glediščih. Enotnost v notranjih in zunanje-političnih vprašanjih je razmeroma lahko doseči. Znatno težje je doseči kompromis, kadar gre za vprašanje gospodarske politike. Tu je potrebno obojestransko popuščanje. Tako je med drugim izjavil o koalicijski vladi zvezni kancler ing. Raab dopisniku beograjske »Borbe« in »Ljudske pravice«, ki mu je stavil razna vprašanja glede notranje in zunanje-političnih problemov Avstrije. Hkrati pa je poudaril, da se je ta oblika za Avstrijo doslej do-

bro obnesla in da jo bodo obdržali tudi v prihodnjih letih.

Govorec o nalogah v bodoče je kancler Raab poleg gospodarskih vprašanj zlasti poudaril, da je najvažnejša naloga na zunanje političnem področju v tem, da ostane Avstrija dosledna v svoji nevtralnosti. Prepričani smo, je dejal, da je naša naloga, da sodelujemo v vseh mednarodnih organizacijah, kolikor je njihovo delovanje mogoče vskladiti z našo nevtralnostjo. Mi bomo povsod tam, kjer lahko prispevamo k okrepitvi miru in boljšemu mednarodnemu razumevanju.

Odgovarjajoč na vprašanje glede sodelovanja z Jugoslavijo pa je kancler Raab izjavil: Razvoj naših stikov z Jugoslavijo gre dalje po opisani poti. Razen še ne razčiščenih vprašanj v zvezi z avstrijsko imovino v Jugoslaviji med našima dvema deželama ni nobenih odprtih vprašanj. Gospodarsko sodelovanje je povsem zadovoljivo in lahko postane še bolj intenzivno. Tudi kulturna izmenjava med obema deželama se je razvijala zadnja leta na način, s katerim smo lahko povsem zadovoljni. Tudi na tem področju vidim nadaljnje možnosti za tesno sodelovanje.

Novi predlogi Sovjetske zveze

za zmanjšanje mednarodne napetosti in za poglobitev mednarodnega sodelovanja

Ministrski predsednik Sovjetske zveze maršal Bulganin je poslal nemškemu kanclerju Adenauerju poslanico, ki govori v glavnem o razorožitvi in zlasti o prepovedi atomskega orožja ter o ustanovitvi sistema evropske varnosti. Predstavnik sovjetskega poslaništva, Smirnov, ki je poslanico izročil, pravi, da je namen poslanice, izboljšati odnose med obema državama na splošno. Dodal je, da sta v tem lahko vsebovana tudi repatriacija Nemcev, ki so še zaprti v Sovjetski zvezi in podpis trgovinskega sporazuma.

Že v razgovoru med Adenauerjem in Smirnovom ob priliki predaje poslanice je nemški kancler izrazil mnenje, da bo v bližnji bodočnosti prišlo do preokreta sovjetske zunanje politike. O teh »spremembah« v sovjetski zunanji politiki v bodoče pa je obširno govoril sovjetski minister za zunanje zadeve Šepilov ob zaključku letošnjega zasedanja Vrhovnega sovjeta, ko je v dvehurnem govoru naka- zal predloge svoje vlade za nadaljnje zmanjšanje mednarodne napetosti in sodelovanje med narodi.

Šepilov je poudaril, da je osnovni element sovjetske zunanje politike miroljubna koeksistenca. Dejaj je, da so na Zahodu sile, ki so za mednarodni mir in so- žitje, so pa tudi druge sile, ki so proti taki politiki, kar da se je pokazalo koncem preteklega leta: na Bližnjem vzhodu agre- sija proti Egiptu in v Evropi upor reakcio- narnih sil na Madžarskem.

Po mnenju Šepilova bi morali vpraša- nje Bližnjega vzhoda rešiti po sledečih točkah: najprej je treba odstraniti spore na podlagi miroljubnih pogajanj, upošte- vati je treba suverenost in samostojnost teh dežel, odpovedati se je treba vklju- čitvam teh dežel v vojaške bloke, opustiti je treba inozemska vojaška oporišča v teh deželah in pošiljanje orožja, nuditi pa jim je treba gospodarsko pomoč, toda brez po- sebnih pogojev.

Dalje je Šepilov dejal, da si morajo tudi velesile medsebojno zaupati in da obsto-

jajo realne možnosti za sodelovanje med SZ in ZDA ter drugimi deželami na Za- hodu. Za zmanjšanje mednarodne nape- tosti pa je po mnenju Šepilova nujna raz- orožitev. Ob koncu govora je Šepilov še dejal, da je treba sklicati mednarodno go- spodarsko konferenco, ki naj bi služila po- globitvi mednarodnega gospodarskega so- delovanja.

Pod tem naslovom je izšel te dni v „Ljudski pravici“ članek, ki navezuje na nedavno skupno pismo koroških Sloven- cev in gradiščanskih Hrvatov predstav- nikom štirih velesil in dunajski vladi. Članek najprej omenja bujskaško pisa- nje, s katerim je del koroškega in tudi izvenkoroškega avstrijskega meščanskega tiska sprejel dejstvo, da so koroški Slo- venci skupno z gradiščanskimi Hrvati uporabili pravico, katero jim daje Držav- na pogodba. Ko nato v strnjeni obliki navaja vsebino člena 7, piše „Ljudska pravica“ naslednje:

Ko je avstrijska vlada predložila du- najskemu zveznemu parlamentu državno pogodbo v ratifikacijo, je izrecno pouda- rila, da je treba pogodbo sprejeti in se- veda tudi izpolnjevati v vsej njeni celoti, v vseh podrobnostih, ali pa jo odkloniti. Nikakor pa ni mogoče pogodbo potrditi, nato pa kritizirati posamezne njene člene in se upirati njihovem izpolnjevanju. Po takem opozorilu je dunajski parlament pogodbo soglasno potrdil. Predstavniki avstrijske vlade so tudi kasneje ob raznih priložnostih izražali namen izpolnjevati, kakor vso pogodbo, tudi njen sedmi člen, ki govori o pravicah slovenske in hrva- ške narodnostne skupine. Kot po tem čle- nu najbolj in neposredno prizadeti avstrijski državljani, so koroški Slovenci dne 11. oktobra 1955 izročili avstrijski vladi spomenico, v kateri so razložili, kako mi- slijo, da bi bilo treba načelne narodnost-

Za narodnostne pravice

no-zaščitne določbe državne pogodbe v praksi in podrobno izpolnjevati. Podobno spomenico so izročili vladi tedaj tudi gra- diščanski Hrvati. To povsem normalno in razumljivo ter konstruktivno dejanje pa je sprožilo nov plaz nedemokratičnih na- padov v vplivnem delu avstrijskega tiska na slovensko in hrvaško narodnostno sku- pino.

Vsak poskus uveljaviti narodnostne pravice iz sedmega člena državne pogod- be je bil s te strani ožigasan kot proti- državno, iredentistično dejanje in kot šov- niščno izzivanje. Značilno je, da so si na Koroškem meščanske stranke in poli- tične organizacije prizadevale z nepre- stanim netenjem protislovenskega razpolo- ženja skovati tudi orožje proti najmočnejši in najodgovornejši stranki v deželi, proti socialistični stranki. Namen sedmega čle- na hočejo popačiti tako, da bi naj bilo z njegovim izvajanjem odpravljeno pred- vsem dvojezično šolstvo. Pogodbo hočejo tudi izkoristiti za likvidacijo tistega, kar koroški Slovenci kot narodnostna skupina že imajo. Dvojezično šolstvo se je v dva- najstletni praksi pokazalo za primerno obliko narodnostne zaščite na Koroškem, ker zagotavlja, da vsi otroci na določe- nem ozemlju ne glede na izjavo in poli- tično usmerjenost njihovih staršev dobe vsaj minimum pouka in izobrazbe v svoji materinščini. Desničarske in protisociali- stične stranke in skupine nočejo z zahte- vo po uveljavljanju tako imenovane pra- vice staršev samo velikemu delu otrok

slovenskega porekla preprečiti osnovno šolanje v njihovi materinščini, temveč ho- čejo iz avstrijske šole sploh izriniti drža- vo kot glavnega vzgojnega činitelja in šole podvreči cerkvenemu in svojemu poli- tičnemu vplivu.

Čeprav je nazadnjaško in nedemokra- tično bistvo gonje proti dvojezičnim šo- lam kakor sploh proti uveljavljanju na- rodnostnih pravic popolnoma očitno, je organizirani protislovenski gonji, poseb- no delovanju raznih tradicionalnih veliko- nemških ponemčevalnih »obrambnih« organizacij, uspelo ustvariti velik pritisk na javno mnenje. Sistematično širjenje trditve o posebni »domovini zvesti« in nemški kulturi naklonjeni narodnostni sku- pini »vindišarjev«, katero je treba ostro ločiti in postaviti nasproti »protidržav- nim« Slovincem, ki zahtevajo uveljavlje- nje narodnostnih pravic, je doseglo tak uspeh in tako intenzivnost, da pomeni pra- vo teroriziranje slovenske narodnostne skupine kot celote.

V takem položaju bi seveda odločno in nedvoumno pripravljane, izdajanje in iz- polnjevanje zakonov na podlagi določb državne pogodbe o zaščiti slovenske in hrvaške narodnostne skupine pomenilo ve- liko oviro za razmah narodnostnega so- vraštva, pomenilo bi konsolidacijo raz- mer na Koroškem, Gradiščanskem in v obmejnih občinah Štajerske, gonji proti sosedni Jugoslaviji bi odvezlo veter z

(Nadaljevanje na 2. strani)

Vindišarji — iskana roba

Morda bo kdo menil, da si „Slovenski vestnik“ lahko šteje v čast, da se je med njegove bralce wurstil tudi biuški avstrijski minister in nekdanji koroški deželni glavar ing. Vincenc Schumy. Vsekakor bi brez našega lista verjetno ostala prikrita zabavna novica, da ta gospod menda ni slovenskega, marveč vindišarskega rodu. Vsaj tako nekako dopoveduje svetu v odprtem pismu, v katerem hudo zamerja deželnemu glavarju Wedenigu, da se je drznil imenovati Schumyjevo mater Slovenko. „Moja mati ni bila Slovenka, marveč je pripadala jezikovni skupini vindišarjev,“ se ogorčeno roti in zaklinja g. Schumy, pri tem pa pozablja, da je še komaj pred nekaj leti sam dokazoval deželnemu glavarju Wedenigu, da „vindišarjev sploh ni, marveč so samo Slovenci različnih narečij“.

Pozabljivost spada med nadloge starosti. In g. Schumy je star. Razen pravkar omenjenega je pozabil še marsikaj drugega. Sedaj, ko je že dolgo minister a. D., bi morda le utegnil tu pa tam kakšno urico, da bi nekoliko listal po orumenelih straneh starega „Mira“, tam bi nemara večkrat lahko našel na verno podobo svojih mlajših let. Lahko bi si osvežil spomin na tista leta, ko se je še sukal v družbi zavednih celovških Slovencev, ali pa na čas, ko je bil potovalni kmetijski učitelj za slovenski del Koroške. Pokojni prelat mser. Podgorc je včasih rad pripovedoval in razkladal naslednje: „Poznam dva zelo nadarjena in inteligentna človeka, oba sta Slovenca in pri Zilji doma. To sta Grafenauer in Schumy. Tudi Grafenauerja so Nemci večkrat skušali podkupiti, a je ostal značajan, zvest in udan svojemu ljudstvu. Schumy je šel drugo pot...“

Skeraja se je zdelo zagonetno, zakaj je g. Schumy na stara leta začutil potrebo, razkladati svetu svoj zamotan rodovnik. Končno ne živimo več v času Ostmarke, ko so oblastniki zahtevali za dokaz čiste rase „Abnenpass“ in „Ariernachweis“. Danes je človek brez skrbi lahko tudi črnega ali rdečega plemena in je kar v redu državljan, če se le dovolj ponosno sklicuje na nemško vzgojo v šoli. Oboževalci brošega „Herrenvolka“ pa ga še posebno častijo in štejejo za svojega, če se deklarira za vindišarja.

Vindišarji so danes zelo iskana roba. Hitlerjevi potomci pa tudi nemško-klerikalni politiki na Koroškem jih iščejo pri belem dnevu z leščerbo v roki. Doslej so našli samo enega, ki se je iz slovenske vasice po nekajkratnih ovinkih in stranpoteh znašel v koroškem vodstvu ÖVP. V Celovcu se širijo govornice, da mu bodo po ustanovitvi slovenske gimnazije poverili na učiteljsku funkcijo vindišarjev. Schumyjevo odprto pismo je sicer vzbudilo nekaj tihga upanja, da bo ob „edinem igralcu“ vindišarstva le zašumel še drugi, pa čeprav na oddaljenem Dunaju. Stvar pa je šla po vodi: osiveli sin vindišarske matere ni imel dosti civilne korajzje, da bi o sebi bolj jasno povedal, ali je tič ali miš in se rajši sklicuje na vzgojo pri svoji babici.

Vseeno pa je „Südmarka“ na občnem zboru pri Prumbirtu živahno pozdravila ustanovitev „Bunda vindišarjev“. Klerikalni tisk ni mogel brzdati jezika za zobmi in je lepo po vrsti izblebetal, da gre gotovim krogom na živce, ko Dunaj priznava slovenske organizacije kot upravičene predstavnike koroških Slovencev pri razgovorih o členu 7 Državne pogodbe. Ti krogi bi radi pristavili tudi svoj vindišarski lonček, vendar pozabljajo, da Državna pogodba ne pozna niti vindišarjev niti „koroške manjšine“, marveč samo Slovence na Koroškem in Štajerskem ter Hrvate na Gradiščanskem. Zanimivo bo zvedeti, kdo se je poleg dosedanjega edinca še ojunčil, da bo javno nosil izvesek vindišarskega „Bunda“. Nekateri menijo, da se bo ta ali drugi celo trgal za to čast, če bo kaj primerno pod palcem namazana.

Sploh se je „Südmarka“ specializirala na obujanje mrtvecev k življenju. Ko se je najprej sama oživila na starih tradicijah, ki jih Državna pogodba zabranjuje, je sedaj skupno z „Abwehrkämpferbundom“ in „Landmannschaft“ obudila še „Heimatsdienst“. Če bi bil na dosmrtno ječo obsojeni Maier Kai-büsch pri nekoliko boljšem zdravju, bi morda vriskal od veselja, da se na Koroškem njegovi časi spet vračajo. Zastopnik varnostne oblasti je sicer zbrano družbo s svojo navzočnostjo nekoliko nerviral, njegovi predpostavljeni pa verjetno niso našli dlake v smrdljivem jajcu.

Sodelovanje na elektrogospodarskem področju

Ta ponedeljek je bil v Ljubljani sestanek predstavnikov elektrogospodarskih organizacij Jugoslavije, Avstrije, Italije in Zahodne Nemčije. Na podlagi priporočila, ki ga je predložil koordinacijski odbor evropske komisije OZN, so na tem se-

Za narodnostne pravice

(Nadaljevanje s 1. strani)

jader, pospešilo bi ustvarjanje razmer, v katerih bi posebne narodnostne skupine res lahko bile vez med obema sosednjima državama. S temi spoznanji v mislih in pa seveda zaradi tega, ker gre za njihov življenjski obstoj, so koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati ponovno pozivali svojo vlado, da naj pospešeno pripravi manjšinske zakonodaje. Vlada je v ta namen res ustanovila poseben odbor ministrov, ki pa je v vsem tem času opravil le predhodno anketo in posvetovanje glede koroškega šolstva. Vlada je tudi naročila pravosodnemu ministru, da naj pripravi zakonske predloge za uveljavljenje določb o slovenščini oziroma hrvaščini kot drugem uradnem jeziku ter o dvojezičnih napisih. Razen tega je tu še napoved prosvetnega ministra, da bo v šolskem letu 1957/58 začela poskusno (!) delovati že poldrugo leto napovedana slovenska gimnazija v Celovcu, vendar je ta napoved vezana s pripombo, katere pomen in obseg ni popolnoma jasen, da bo slovenščina hkrati prenehala biti obvezen predmet na drugih srednjih šolah. To je doslej vse. O slovenskem pouku v štajerskih občinah, kjer žive Slovenci, sploh ni bilo govora.

Spričo opisanih dejstev, da še ni niti osnutka zakonodaje, ki naj bi uredila položaj slovenske in hrvaške narodnostne skupine in ker tudi niti ni nobenega avtentičnega vladnega tolmačenja načelnih določb državne pogodbe, so koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati še v združeni trenutku opozorili štiri velesile na tako stanje. To ni bil noben nezakonit in neljaljen korak nasproti njihovi državi, temveč zgolj zakonito dejanje v obrambo njihovih bistvenih življenjskih koristi za

Rim obeta pravično ureditev slovenskega šolstva

Italijanski vladni osnutek zakona za bodočo ureditev slovenskega šolstva na Tržaškem in Goriškem je, kakor znano, povzročil med Slovenci pod Italijo veliko vznemirjenje, ker predvideva ta osnutek za goriške Slovence drugačno šolsko ureditev kakor za Slovence na Tržaškem, beneških Slovencev pa sploh ne upošteva. Goriški in tržaški Slovenci so se na pobudo slovenskih šolnikov odločno in skupno zavzeli za pravično ureditev svojega šolstva in so pri tem našli podporo tudi v vrstah italijanskih naprednih socialističnih sil.

Prejšnji teden se je delegacija sindikatov slovenske šole za Goriško in Tržaško napotila v Rim in obiskala italijanskega ministra za javno šolstvo Rossija. Kakor poroča »Primorski dnevnik«, je minister Rossi v daljšem razgovoru pokazal popolno razumevanje za šolske probleme slovenske manjšine v Italiji. Poudaril je, da

Napad na Egipt se maščuje

London. — Zaradi pomanjkanja petroleja, ki je nastalo zaradi napada na Egipt, so v številnih tovarnah, zlasti avtomobilski industriji, začeli uvajati skrajšani delovni čas ali odpuščati delavce. Pred kratkim so registrirali 130.000 delavcev, ki delajo samo po tri dni v tednu. Doslej so odpustili nad 11.000 delavcev. Izmed 10.000 delavcev Fordovih tovarn, ki delajo zdaj po tri dni v tednu, pa jih bodo v kratkem odpustili 3000.

Predstavniki iraške petrolejske družbe je izjavil, da so bili razgovori med predstavniki družbe in sirske vlade o popravilu naftovodov na sirske ozemlju prekinjeni. Kakor znano, so Sirci poškodovali na več mestih naftovodne naprave iz pro-

dosego dejanskega stanja, v katerem lojalno in enakopravno državljanstvo ne bo povezano samo z žrtvami in odnošaji, temveč tudi z varnostjo in pravicami. Če je del avstrijskega tiska sprejel ta korak na način, kakor smo omenili v začetku, potem je to samo dokaz več, da čaka odgovorne ljudi v Avstriji nujna naloga, da zakonska vprašanja glede narodnostnih pravic in zaščite pravično in za mednarodne odnose koristno uredi.

Jugoslovanska javnost se zanima za usodo slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji

Pod naslovom »Pravice manjšin« je tudi beograjska »Borba« spet poročala o skupnem koraku koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, češ da ta korak »ponovno obrača pozornost na dejstvo, da pravice slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji še niso urejene«. List izraža pričakovanje, da bodo odgovorni avstrijski činitelji izčrpano proučili upravičene zahteve (koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov) in da bodo zavzeli do njih pozitivno stališče.

Jugoslovanska javnost — niše Borba — aktivno spremlja razvoj priklk, v katerih živita slovenska in hrvaška narodnostna manjšina v Avstriji.

Vprašanje ureditve pravic slovenske in hrvaške manjšine vpliva tudi na razvoj jugoslovansko-avstrijskih odnošajev. Nesporo je — zaključuje »Borba« — da bi pravilna ureditev tega vprašanja močno vplivala na nadaljnji razvoj dobrososedskega in prijateljskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo.

obstojajo najboljši odnosi med Italijo in sosedno Jugoslavijo, ki naj tvorijo podlago, da se v duhu prijateljstva postopoma rešijo vsi obstoječi problemi, ki se nanašajo na narodnostne manjšine. Glede vladnega osnutka za slovenske šole se je minister Rossi popolnoma strinjal s stališčem delegacije slovenskih šolnikov, da mora veljati za vso slovensko manjšino v Italiji pravica do enake šolske ureditve brez slehernih razlik. Da bi bila zakonska ureditev slovenskih šol v Italiji čim pravičnejša, je minister Rossi predlagal, da bi sindikata slovenskih šolnikov pooblastila svoiega zastopnika, ki bi bil v neposrednem stiku s prosvetnim ministrstvom v Rimu in predlagal popravke k obstoječemu osnutku zakona. Končno je italijanski prosvetni minister zagotovil delegaciji, da bo zastavil ves svoj vpliv za pravično ureditev slovenskega šolstva v Italiji.

Pet let mednarodnega komiteja za izseljevanje

Mednarodni komitej za evropsko izseljevanje (ICEM) je pretekli teden praznoval pet let svojega obstoja. Iz poročila o delovanju komiteja je razvidno, da je ta mednarodna organizacija od leta 1952 pa do danes spravila iz Evrope v druge države Amerike, Avstralije in drugam 545.000 emigrantov in beguncev. Na prvem mestu po številu izselitev je Italija, iz katere se je v petih letih izselilo 176.000 oseb, nato sledi Zapadna Nemčija s 172.000 osebami, Avstrija z 52.000, Grčija s 43.000, Nizozemska z 39.000. Največ izseljencev je sprejela Avstralija, in sicer 162.000, sledijo ZDA s 125.000, Kanada s 83.000, Argentina s 64.000, Brazilija s 54.000 in Venezuela z 21.000 osebami.

PO ŠIRNEM SVETU

Damask. — Sirijski časnik »Saut ul Arab« poroča, da je sirska vlada privolila v to, da začne ameriška petrolejska družba »Dillon« raziskovalna dela na sirske ozemlju. Sirska vlada je nedavno tudi ameriški petrolejski družbi »Minhal« in nemški družbi »Concordia« dovolila, da lahko začneta raziskovalna dela v Siriji.

Bonn. — Predsednik socialdemokratske stranke Erich Ollenhauer je odpoštoval na obisk v ZDA in Kanado. Obisk bo trajal 14 dni. Z njim je odpoštoval tudi član predststva stranke in načelnik propaganda Fritz Heine. Ollenhauer bo imel prvič neposredne politične razgovore z ameriški državnik. Razen tega bo govoril članom največjih ustanov za zunanepolitična vprašanja, kakor tudi na univerzah.

Washington. — Predstavniki zunanega ministrstva je pretekli teden izjavili, da bodo imele ZDA sleherni dobavo orožja Egiptu za kršitev resolucije OZN, ki zahteva od vseh dežel, naj ne dobavljajo orožja deželam Bližnjega vzhoda. Rekel je, da ne more potrditi, ali so poročila o dobavi sovjetskega orožja Egiptu resnična, da pa se ZDA za to zanimajo.

Kairo. — Včeraj se je začela pred kairskim sodiščem obravnava proti skupini britanskih vohunov. Državni tožilec je zahteval za 20 obtožencev smrtno kazen. Med obtoženci so tudi 4 britanski državljani. Vohune je vodil nek bivši direktor britanske poročevalne agencije v Kairu James Sweanbrun, ki so ga aretirali lani 27. avgusta. Vsi obtoženi so zbirali dokumente in informacije o egiptskih oboroženih silah, vojaških napravah in opreml.

Moskva. — Tu je bil pretekli teden podpisan protokol o nadaljnjem sodelovanju med jugoslovanskimi in sovjetskimi organizacijami in znanstvenimi ustanovami na področju raziskovanja in uporabljanja jedrske energije v mirroljubne namene.

London. — Sem je prispel predsednik maltske vlade Don Montof. Z angleško vlado se pogaja o vključitvi Malte v britansko kraljevino, pri čemer naj bi Malta ohranila svojo avtonomno ureditev. To vprašanje je že leto dni na dnevnem redu britansko-maltskih pogajanj.

Ottawa. — Poveljnik zahodnonemških letalskih sil general Josef Kamhuber je prispel v Kanado, kjer se bo mudil nekaj časa. Spremlja ga sedem višjih oficirjev zahodnonemških letalskih sil. Pregledali bodo reaktivna letala, ki jih bo Kanada dobavila novi nemški vojski.

Tel Aviv. — Tu so bile koncem prejšnjega tedna velike demonstracije proti OZN. Demonstrantje so zahtevali, naj generalni sekretar Hamarskjöld odstopi. Hkrati so stranke vladne koalicije sprejele resolucijo, naj Izrael ne izroči Gaze egiptovskim oblastem, obenem pa naj zahteva demilitarizacijo Sinajskega polotoka. Podobne demonstracije so bile tudi v Jeruzalemu, Haifi in drugih izraelskih mestih.

Pariz. — Francoski premier Guy Mollet je pozval predstavnike vlad Zahodne Nemčije, Italije, Belgije, Nizozemske in Luxemburga, naj pridejo 19. februarja v Pariz na konferenco premierov Male Evrope. Premieri se bodo pogovarjali o zahodnoevropski gospodarski skupnosti.

Peking. — Lani so delno demobilizirali več kot 740.000 vojakov. Izmed teh so jih okrog 140.000 zaposlili v tovarnah in rudnikih, kakih 10.000 pa so jih poslali v večje središče jeklarske industrije na delo. Drugi so se vrnili na kmete, da bi pomagali pri razvoju kmetijstva. Lani je država odobrila kakih 90 milijonov juanov za demobilizirane borce, ki so odšli na delo v gospodarstvo. Na ta način hočejo pospešiti razvoj kitajskega gospodarstva.

Naša pesem za kulturni praznik slovenskega naroda

Koncerti kotmirških in bilčovskih pevcev v Borovljah, Št. Janžu in Svečah

Obletnico smrti velikega sina malega naroda, pesnika-prvaka dr. Franceta Prešerna, je slovensko ljudstvo proglasilo tudi letos kot svoj kulturni praznik. Osmega februarja in v dneh okoli tega datuma so bile povsod, kjer živi ljudstvo slovenskega porekla, številne in vsakovrstne kulturne prireditve. Povsod poglobljajo ideje pesnika in njegov program, ki ga je podal predvsem v svoji »Zdravljici«: vero v človečanstvo, civilizacijo in kulturo, ideje dobrih odnosov med vsemi ljudmi in narodi za zarjo lepšega jutrišnjega dne.

Širina vseslovenskega kulturnega praznika je zajela tudi nas koroške Slovence, ki živimo v deželi, kjer prebivata drug poleg drugega dva naroda soseda, kjer še posebno želimo in si prizadevamo, da bi se uresničila misel, ki jo je izrazil Prešeren: Žive naj vsi narodi in — da prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mečak! Ali ni v teh besedah veličastna zamisel?

Slovenska prosvetna zveza je za kulturni praznik priredila dne 10. februarja koncerte narodnih pesmi v Borovljah, v Št. Janžu v Rožu in v Svečah. Prireditve so bile odraz naše kulturne in jezikovne povezanosti z vsem slovenskim ljudstvom. Pod vodstvom centralnega pevovodje SPZ tovariša Pavleta Kernjaka sta nastopala moška in mešana pevska zbor iz Kotmare vesi in Bilčovsa.

V Borovljah v dvorani pri Justu

Prvi koncert je bil popoldne v industrijskih Borovljah. Borovčiči, delavci, pilji in meščani, katerim se je pridružilo številno prebivalstvo iz okoliških vasi, so zasedli prostorno Justovo dvorano in željno pričakovali pričetka sporeda.

Ko so se pevci formirali na odru, jih je občinstvo toplo pozdravilo in nato navdušeno prisluhnilo zares dobro zapetim pesmim. Menjaje sta moška in mešana zbor odvijala program, ki so ga prav ti zbori pred nedavnim z velikim uspehom izvajali pred množično in zahtevno publiko na svojem gostovanju v Ljubljani in v Kranju. O koncertih na tem gostovanju je bilo mnogo pohvalne in priznalne kritike, da zborov in njihove kvalitete ni treba več predstavljati. Skratka, peli so tudi v Borovljah več ko dobro, zares kvalitetno, polnokrvno, z jasno predstavo in dovršeno interpretacijo. Spet smo se lahko prepričali, da so požrtvovalni in priznani pevovodja ter vsak posamezni član zbora storili vse, da so v razumevanju svojega doprinosa k slovenski kulturi v skupnih naporih dosegli tako lepo pevsko višino in disciplino.

Občinstvo je dragocene bisere narodne umetnosti, v kateri izžarevajo krepka in

nežna čustva našega bitja in žitja s tako silo, da se ji ne more ustavljati noben ljubitelj glasbe, spremljalo in sprejemalo z velikim navdušenjem in aplavzom. Spet so poleg drugih zelo prijetno presenetili odlični solisti Miro Kernjak, Jozi Pack, Franci Stosier in solistka Marija Uschnig v »Pojdaj v Rute«.

Za SPZ je občinstvo pozdravil predsed-

ni, kakor so zagotavljali, izredne priljubljenosti, prisostvovati prijetnemu in lepemu kulturnemu dogodku v svoji vasi. Tako so tudi storili, hvaležni in srečni so uživali edinstveni dar, ki so ga z zvočno barvitostjo in širokim obsegom sipali v dvorano priznani zbori. Navdušenju ni bilo ne konca ne kraja.

Po koncertu so se pevci še nekoliko ča-

Pevci na odru Justove dvorane v Borovljah

nik dr. Franci Zwitter, med drugimi tudi šefa jugoslovenskega generalnega konzulata v Celovcu g. Mladena Devideja in konzula Boštjana Barboriča. V svojem nagovoru je obrazložil pomen Prešernovega dne in bistvo slovenskega kulturnega praznika, v katerega se vključujemo tudi koroški Slovenci.

Zadonela je »Zdravljica«, pesem, s katero je Prešeren mojstrsko postavil temelj za obstoj in bodočnost slovenskega naroda.

Nič drugače ni bilo

v Št. Janžu v Rožu

Vaščani in okoličani so napolnili prostor pri Tišlerju, ker so vedeli, da jih čaka lep in plemenit kulturni užitek. Šlo je že na večer in čeprav imajo tačas mnogi doma opravka pri živini, niso hoteli za-

sa zadržati med prijaznimi vaščani, se nekoliko pokrepčali, nato pa so se odpeljali, da absolvirajo še zadnji koncert

v Svečah pri Adamu

Ob osmih zvečer je bilo kakor iz škafe, poleg tega pa je bil v vasi še ples požarne brambe. Pri teh okoliščinah bi bilo pričakovati, da bo prišlo na naš koncert malo ljudi. Toda zaskrbljenost je bila odveč. Ljubitelji naše pesmi so napolnili prostor pri Adamu in tudi tukaj so nad vse zadovoljni in srečni uživali zvoke in vsebino vedno lepe naše tako domače pesmi, ki se je nikdar ne naveličamo. Uspeh nedeljskega gostovanja je bil tudi v Svečah popolen in vsi so vrlim zborom hvaležni za njihov obisk.

Po koncertu so se pevci nekaj časa zadržali med domačim prebivalstvom. Raz-

Letošnji Prešernovi nagrajenci

V počastitev spomina največjega slovenskega pesnika prejmejo vsako leto posebno zaslužni slovenski kulturni in znanstveni delavci Prešernove nagrade. S temi nagradami se torej izreče najboljšim znanstvenikom in umetnikom javno priznanje za njihove prispevke v zakladnico slovenske kulture in znanosti, hkrati pa pomenijo tudi vzpodbudo k novim dejanjem in plemenitemu merjenju ustvarjalnih sil.

Prešernove nagrade za leto 1957, ki jih je upravni odbor Prešernovega sklada podelil v okviru posebne slavnosti, so pre-

jeli naslednji kulturni in znanstveni delavci: Cene Vipotnik za pesniško zbirko »Drevo na samem«, Gabrijel Stupica za slikarska dela, dr. Bratko Kreft za posebne uspehe v režiji, Igor Ozim za koncertno delo, France Bezljaj za knjigo »Slovenska vodna imena« in »Slovenski oktet« za koncertno delovanje v preteklem letu.

Prešernove nagrade so kakor vsako leto podelili tudi posameznim študentom ljubljanske univerze in slušateljem raznih akademij, ki so se v minulem letu odlikovali s posebnimi študijskimi uspehi.

vila se je prav prijetna družabnost in sproščeno razpoloženje. Prijetno je prese-netilo, ko so študentje-akademiki zapeli skupno s starimi pevci »Kočne«, kar je vzbudilo veliko in vzpodbudno veselje.

Moška in mešana pevska zbor iz Kotmare vesi in Bilčovsa imata lahko zavest, da sta minulo nedeljo spet storila lepo in pomembno kulturno delo na Koroškem, ki bo gotovo v vzpodbudo tudi pevskim zborom v drugih krajih, da bodo svojo pevsko dejavnost poživili in z vnemo gojili slovensko pesem na Koroškem.

Vse v znamenju knjig

V novembru preteklega leta so po vsej Avstriji priredili knjižne razstave in razvili široko propagando za dobro knjigo. Izložbe knjigarn, najrazličnejše novoizdaje in razstave so opozarjale na pomen dobre knjige. Osrednjo prireditelja pa je predstavljala knjižna razstava na Dunaju, prirejena v okviru devetega knjižnega tedna. Razstava, ki je bila prirejena v znamenju dunajskem Künstlerhausu, je obsegala 3600 razstavljenih knjig, med njimi 1500 novih izdaj zadnjega leta. Zastopanih je bilo 70 založb, kar predstavlja doslej še nedosežen rekord. Na prejšnji knjižni razstavi je bilo razstavljenih le 1800 knjig. Razen tega pa je bila ta zadnja knjižna razstava vsebinsko drugače urejena. Knjige niso bile razporejene po tematični, temveč po založbah, od katerih je vsaka svoje izdaje sama urejala po svojem okusu. Posebej so bile prikazane najlepše izdaje zadnjega leta, ki jih je izbrala posebna medzaložniška žirija.

Knjižna dejavnost je pri nas v letu 1956 v primerjavi s prejšnjim letom napredovala za okoli 500 knjig in obsegala 4200 različnih izdaj. Močno postavko v avstrijski založniški dejavnosti pa je predstavljala tudi izvoz knjig. Teh so izvozili za okoli 112 milijonov šilingov, in sicer največ v Nemčijo in Švico.

Italijanska gledališča v težkem položaju

Italija, ki je bila svoječasnno znana po svoji visoko razviti kulturi in umetnosti, preživlja trenutno občutno krizo tudi na področju kulture in umetnosti. Poročajo, da namerava vlada skoraj za polovico znižati subvencije, ki jih je doslej dajala raznim gledališčem. Uresničitev tega načrta pa bi pomenila hudo udarec predvsem za največja gledališka podjetja in koncertna združenja, ker bi morali prenehati z umetniškimi udeleževanjem, kakor so se izrazili direktorji teh ustanov.

V tej zvezi je gotovo zanimiva vest, da nameravata orkester in zbor svetovno znane milanske Scale stopiti v stavko, če bi vlada dejansko znižala dotacijo temu gledališču. Stavka opernih pevcev in godbenikov pa bi bila vsekakor značilna ilustracija Italije — domovine največjih pevcev in glasbenikov sveta.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Korenine za vse to so globoko neke v vzgoji vsega nemškega ljudstva in vsi jim prilivajo, ki nečje prenehati s to miselnostjo nacionalne nadutosti in surovosti, ki jo gojijo z ožino »železne discipline« političnega gledanja in že povsem podzavestno v vsem javnem in zasebnem življenju. Tudi s tem, da gledajo na vprašanja sožitja dveh narodov sosedov v duhu pesmi ki so jo oni večer peli planinci (kot taki so mi bili označeni pozneje) sredi Južne Tirolske:

»Am Schlern ein Schutzhaus steht,
von deutscher Hand erbaut;
da kam die welsche Brut
und hat es uns geraubt!
Holari, holaro...«

Pravni položaj in problemi Južnih Tirolcev

Položaj Južnih Tirolcev pod Italijo po prvi svetovni vojni je več ali manj splošno poznan. Bil je zelo podoben brezpravnosti naših slovenskih bratov na Goriškem in Primorskem: Fašizem je odpravil nemško šolstvo, prepovedal ljudsko prosveto, uporabo nemških krajevnih imen

in napisov, razbil samostojnost nemških občin, prepovedal celo nagrobne napise v nemščini ter potučil po svoje tudi nemška družinska imena, razpustil vse kulturne organizacije in nemške zadruge, vrsto voditeljev in izobražencev pa pregнал iz služb in v internacijo na italijanski jug ali pa v zapore. Močno oporo so imeli Nemci edinole v svoji gospodarski premoči in v nemški duhovščini od kaplana do škofa v Brixenu, ki je delala več ali manj nemoteno vso dobo, za vzgojo mladine celo v posebnih »šolah v katakombah«.

S porastom nacistične sile v Nemčiji in utrijevanjem njenega vpliva v Evropi so tudi med Južnimi Tirolci iz dneva v dan bolj pridobivali na vplivu nacisti, ki so spretno skušali izrabljati politično navezanost fašizma na nemški nacizem, na drugi strani pa v ilegali prišepetovali ljudem, da ni več daleč dan osvoboditve izpod zasovražene Italijanske države. Po priključitvi Avstrije k Nemčiji je nenehno pljuskal val velikonemškega navdušenja preko vrhov gorovja, saj je dnevno pričel in prenehal nemški radio svoje bodrilne programe s himno »... von der Etsch bis an den Belt!«

Pravno položaj nemške manjšine v tej

dobi ni bil zajamčen. Odvisen je bil od dnevnega razvoja političnih odnosov med Nemčijo in Italijo na boljše ali v slabše in je bilo Južnim Tirolcem težko, kateri smeri bi želeli uspeha, ker je v vsakem slučaju lahko pomenila usoden udarec.

Odločitev te negotovosti je padla 23. junija 1939 s podpisom dogovora o preselitvi nemških Tirolcev, ki sta ga sklenila Hitler in Mussolini. Vsled vojnih dogodkov in omejenih možnosti naseljevanja sicer ni prišlo do popolnega uresničenja preselitve, končno pa jo je kapitulacija Italije 8. septembra 1943 popolnoma ustavila. Do kapitulacije Nemčije same je nato sledila vmesna doba prevzema oblasti po nemških nacistih, kar je med drugimi eden izvorov zaslepljenosti v obsodbi nacizma med Južnimi Tirolci. Nemščina je postala spet uradni jezik, šolstvo je postalo nemško, čeprav se pravno pripadnost k Italiji ni spremenila in je nemška uprava delovala le kot civilna oblast v okupirani deželi. 29. aprila 1945 je s kapitulacijo nemške vojske v Italiji bil konec tudi nemške civilne uprave. V prvih dneh majnika 1945 so Južno Tirolsko zasedli Angleži in Amerikanci, ki so do konca leta 1945 vladali s pomočjo posebne vojaške uprave. Šef te uprave je bil izmenoma ameriški ali angleški oficir. Ta vojaška uprava je v bistvu potrdila položaj nemške uprave na področju šolstva, politično upravo pa večidel izročila spet

Italijanom. To tudi pod pritiskom italijanskih partizanov, ki so se bili upirali leta 1944 in 1945 nemški zasedbi in imeli v rokah dobršen del tridentske pokrajine. To je tudi vzrok, da so dospeli prvi ameriški vojaški oddelki po dolini Puster- tal v Bozen. Delno pa je gotovo ta pojav partizanov tudi vzrok za široko podporo Nemcem. Ti so že 8. majnika 1945 v Bozenu ustanovili sedanjo svojo edino »Südtiroler Volkspartei«, ki je v prvi številki svojega dnevnika »Dolomiten« že zahtevala kot program stranke upoštevanje pravice samoodločbe za Južno Tirolsko. Kljub italijanski zplembi, je zavezniška vojaška uprava dopustila razpečevanje številke s to zahtevo po odcepitvi od Italije. Takoj so se k temu vprašanju oglašili Tirolci v Avstriji in sklenili predajo spomenice za priključitev Južne Tirolske k Avstriji za 11. septembra 1945 v London sklicani konferenci zunanjih ministrov štirih velesil, ki je bila izročena Ali-iranemu svetu na Dunaju. Tej zahtevi se je priključila tedanja provizorična avstrijska vlada dr. Rennerja, ki je zahtevala ljudsko glasovanje za Južno Tirolsko. 22. aprila 1946 je na masovni demonstraciji v Innsbrucku prevzel avstrijski zvezni kancler ing. Figl spomenico s podpisom 158.628 Južnih Tirolcev ter je v njihovem imenu in v imenu Avstrije zahteval priključitev Južne Tirolske k Avstriji. (Nadaljevanje sledi)

Msgr. Valentinu Podgorcu v spomin

ob 90. obletnici rojstva 14. februarja 1867

Veliko in splošno bi bilo veselje med našim slovenskim ljudstvom, ko bi bil v teh dneh še med nami mož, ki je spadal med tiste, katerim je delo za ljudstvo natanjja potreba in vir ter cilj življenja: msgr. Valentin Podgorc je živel do zadnjega diha zvest temu svojemu poslanstvu! Včeraj bi bili praznovali 90. obletnico njegovega rojstva. Kljub izredni življenjski sili, ki smo jo do zadnjega občudovali, ni dočkal dneva, ki smo ga nameravali v znamenju spoštovanja in hvaležnosti posebno svečano praznovati. Naj bodo vrstice v spomin obletnice njegovega rojstva prvi skromni donosni za spomenik, ki ga bomo zaslužnemu sinu in voditelju našega ljudstva postavili slovenski zadrudniki na Koroškem.

Delovanje msgr. Valentina Podgorca kot duhovnik in v slovenskih kulturnih ustanovah je poznano in je na drugih, da mu zanj ohranijo mesto v zgodovini našega ljudstva.

Za nas slovenske zadrudnike pomeni osebnost Valentina Podgorca lik duhovnika, ki ni živel v oblakih, marveč z obema nogama stal na naši trdi kmečki zemlji. Nikdar ni obliubljal ali pričakoval pomoči za stiske svojega ljudstva od zgoraj, marveč je vzbujal lastne sile in samozavest našega človeka, da bi premagal gospodarski in socialni položaj malih ljudi naših vasi.

V tem znamenju je mladi Valentin Podgorc postal požrtvovalen odbornik Hranilnega in posojilnega društva v Celovcu. Brez obotavljanja je kot prvi na Koroškem zaoral brazdo blagovnega zadrudništva z ustanovitvijo Gospodarske zadruge v Sinči vasi, ki ji je postavil za tedanje dobo moderno in ponosno lastno skladišče.

Ko so politični dogodki leta 1920 nasilno pretrgali vezi s slovenskimi zadrudniki centralami, je bil spet zadrudnik Valentin Podgorc med prvimi, ki so klicali k ustanovitvi samostojne zadrudne centralne koroških Slovencev.

Msgr. Valentin Podgorc je do zadnjega diha navdušeno in iniciativno delal v obnovljeni in razširjeni zadrudni organizaciji našega ljudstva. Niti razne kritike in prepovedi ga niso mogle odvrniti od njegovega globokega življenjskega spoznanja, da je najboljša služba bližnjemu praktična pomoč v gospodarski in socialni stiski. Iz tega gledanja mu je pomenilo zadrudništvo vedno temelj vsega dela v korist našega ljudstva.

Slovenski zadrudniki mu vemo hvaležnost za njegove žrtve in za njegov vzor. Zato smo sklenili, da mu bomo postavili spomenik, ki bo ohranil tražen in hvaležen spomin njegovemu zadrudnemu delu med koroškimi Slovenci.

Znižane jugoslovanske vize

Generalni konzulat FLR Jugoslavije v Celovcu je razposlal tisku obvestilo o znižanju pristojbin za jugoslovanske vize:

Taksa za turistično vizo (veljavna do 30 dni bivanja v Jugoslaviji) je znižana od S 52.— na S 26.—;

izletniška viza se podaljša od dveh na tri dni, taksa pa je znižana od S 13.— na S 7.—;

Mladoletnim do 14 let se viza izstavi brezplačno, tudi v primeru, da imajo svoj potni list. Za družinske potne liste se ne glede na število vpisanih družinskih članov zaračuna samo enkratna taksa za vizo.

Osnovna taksa za skupno vizo (za skupine od 5 do 50 oseb) je S 52.—; dodatna taksa za vsako osebo pa je znižana od S 13.— na S 7.—.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 16. februarja do četrta, 21. februarja 1957 film:

»Grenki riž«
(Bitterer Reis)

v soboto, 16. februarja, ob 20.00 uri v Smihelu pri Šercerju,

v nedeljo, 17. februarja, ob 14. uri v Lednicah pri Rauschu,

ob 20.00 uri na Brnci pri Mušetu,

v torek, 19. februarja, ob 20.00 uri v St. Janžu pri Tišlerju,

v četrtek, 21. februarja, ob 20.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu.

Film za mladostne ni dostopen.

Zaključna prireditev šiviljskega tečaja na Gori pri Zgornji Vesci

V našem listu smo že v prejšnji številki poročali o šiviljskem tečaju pri Korošarju na Gori pri Zgornji Vesci. Povedali smo, da so se tečajnice marljivo prizadevale in učile koristnega znanja iz šiviljske stroke. Izkušena voditeljica tečaja Ančka Šušu je vložila za uspeh tečaja vso svojo sretnost in sposobnost ter si je v teh kratkih petih tednih osvojila tudi naklonjenost in ljubezen svojih gojenk. Opozorili smo tudi na razstavo šiviljskih izdelkov, ki je bila minulo nedeljo.

Kakor smo pričakovali, je razstava vse udeležence, ki so si jo ogledali, zares nad vse zadovoljila. Zelo lepo vreme je privabilo prav mnogo obiskovalcev in vsi so se pohvalno izražali o kakovosti najrazličnejših šiviljskih izdelkov. Tečajnice so razstavile nad 140 komadov izdelkov iz šiviljske stroke, okusno in praktično krojenih oblek, mnogo otroških oblek, srajc, predpasnikov, prevlek za blazinice in drugega več. Obiskovalci so se lahko prepričali, da so tečajnice v razmeroma kratkem času dosegle zares prav lepe uspehe. Omeniti hočemo še, da je prireditev počastil s svojim obiskom tudi šef jugoslovanskega generalnega konzulata v Celovcu gospod Mladen Devide, prispel pa je

tudi predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je tečaj tudi že med potekom obiskal. Tečajnice in gostje so se tega obiska zelo razveselili ter je bil v prijetno počaščenje.

Tečajnice same so pripravile tudi prijetno zaključno prireditev. Kovačeva Micka je imela lep otvoritveni in pozdravni nagovor in je potem tudi zaključila prireditev. Tudi deklamacije so bile posrečene in so vsem prav ugajale, zelo prisrčno pa smo se nasmejali pri dobro podanih prizorih o poročnem izpraševanju in operaciji. Za Slovensko prosvetno zvezo je spregovoril Janko Ogris in izrazil svoje priznanje o uspehu, ki so ga pokazale voditeljica in tečajnice ter poudaril pomen takega praktičnega šolanja za mladino.

Zadovoljni z lepim uspehom, so se po zaključku gostje in tečajnice, predvsem seve mladina, zavrteli v veselem plesu in se precej časa v sproščeni družabnosti srčno povesele. Prav je tako, po koristnem in vztrajnem delu je potrebno tudi nekoliko razigranega razvedrila.

Tečaj traja še ta teden, trajne pa bodo pridobitve strokovnega znanja, kakršno bodo tečajnice lahko izkoristile v vsakdanjem življenju.

Bilčovs

Komaj so ugasnile sveče na svežem grobu Pvažičeve mame, pa se je že spet razširila nova tužna vest. Za vedno je zapala Marija Jerlič, p. d. Kržeja v Branči vasi. Šele pred pol letom smo spremili njenega moža Gregorja na njegovi zadnji poti. Pred nedavnim pa mu je sledila tudi žena.

Pokojna Kržejeva mati je bila doma iz pliberške okolice. Zelo mlada je že morala v svet. Razen v drugih krajih je služila tudi v Gorici, od koder se je leta 1912 poročila s tedanjim našim zelo zavednim organistom. Njen mladi mož je moral v prvo svetovno vojno in se ni več vrnil. Po nekaj letih se je vdova primožila h Kržeju, kjer je s svojim drugim možem z marljivim delom skrbela za blaginjo

družine in domačije. Delo in skrbi so izpolnjevali njeno življenje. Pokojna je bila vzor skrbeče, ljubeče in narodno-zavedne matere. Številna udeležba žalnih gostov pri njenem pogrebu je pričala, kako

Po naši zemlji

je bila rajna pri vseh priljubljena in spoštovana. Domači pevci so ji v slovo zapeli ganljive žalostinke.

Prve dni tega meseca pa je naznanjal zvon naši okolici, da nas je za vedno zapustil vojni invalid Franc Klinar. Poleg male rente se je preživljal kot drvar vse življenje. Pokojnega Franca smo vsi radi

imeli kot vaščana, ki je bil vedno dobre volje, rad se je razgovarjal in pošalil z vsakomur. Leta 1914 je moral na vojsko. Izmed vseh vpoklicanih iz naših krajev je bil prvi ranjenec, ki se je vrnil iz Galicije. Na posledicah svoje rane je trpel vse življenje. Dne 5. t. m. pa smo ga pospremili na kraj trajnega miru in počitka.

Zgornja vesca

Dne 3. t. m. sta se poročila Hobijanová Ivanka iz Loč pri St. Ilju in Črnijev Joško iz naše vasi. Poročno slavlje je bilo v gostilni pri Miklavžu v Bilčovsu. Na svatovščini ni manjkalo razigranega veselja in prijetnega razpoloženja, vsi smo se prav dobro imeli ter odlično počutili. Mlademu zavednemu paru srčno čestitamo in želimo mnogo srečnih let!

Pečnica

Pred nedavnim se je poročil Jože Mikl, p. d. Gašperčev v Pečnici, kateremu naknadno iskreno čestitamo.

Svojo življenjsko družico si je izbral pri Mojstrani na Gorenjskem. Bilo pa je tako: Mladi Jože je obiskoval kmetijsko šolo v St. Jurju pri Celju, nato pa srednjo kmetijsko šolo v Mariboru. Pri neki vožnji je spoznal Slavico Smolej iz Belce pri Mojstrani. Iz tega poznanja je nastala simpatija, iz katere je kmalu vzklikala ljubezen. Medsebojna naklonjenost ni bila le trenutnega značaja, temveč se je globoko usidrala v srcih obeh mladih ljudi. Jožeta je potem, ko se je vrnil iz šole, vedno spet in spet vleklo onstran meje, kjer je živela njegova izvoljenka. Priča temu je tudi njegov potni list, ki je natrpan z vi-

zami. Končno sta se domenila in srčna želja se jima je izpolnila, ko sta meseca januarja t. l. sklenila zvezo za življenje. Poročno slavlje so obhajali na nevestinem domu v Belci pri Mojstrani.

Mlademu paru želimo prav srečno zakonsko in družinsko življenje na mnoga, mnoga leta!

Iz rožanskega vlaka

Se ni tako dolgo tega, ko smo v našem listu objavili nekaj utrinkov z vožnje z večernim vlakom v Rož. Zapisal jih je potnik, ki se le od časa do časa pelje z vlakom, zato se mu morda zdi vsaka malenkost bolj važna, kot pa tistemu, ki je obsojen na vsakodnevno vožnjo. Zgodil pa se, da tudi tak povsem utrjen in z raznimi dogodivščinami že vnaprej računajoč vozač doživi stvari, ki presegaajo meje njegovega razumevanja. In prav o takem primeru bi tukaj zabeležili nekaj vrstic, katere nam je poslal dopisnik, ki se dnevno vozi iz Roža na delo v Celovec. Tako pripoveduje:

Z zanimanjem sem bral v vašem listu sestavek o razmerah, ki vladajo v rožanskem vlakom odnočno na progji skozi Rož. Ker se vozim s tem vlakom že več kot deset let, sem doživel že marsikaj zanimivega in bi rad povedal tukaj nekaj besed o vprašanju, zaradi katerega je bilo v vlakom že mnogo razburjenja in prerekanja.

V mislih imam vprašanje kajenja v vagonih odnočno kupejih, v katerih je kajenje prepovedano. Take omejitve železniška uprava gotovo ni uvedla iz gole simpatije do potnikov ene ali druge vrste, marveč je to napravila iz preprostega razloga, ker se z vlakom vozijo pač tudi ljudje, ki jim kajenje ali tobačni dim zdravstveno škodijo. Zato so taki vagoni ali oddelki že na zunaj označeni kot »nekadilci« in bi človek pričakoval, da se bodo potniki teh predpisov tudi držali. Da temu ni tako, pove tudi naslednji primer:

Pred nedavnim sva s prijateljem, ki se kakor jaz dnevno vozi na delo v Celovec, sedela v edinem že na zunaj z velikim napisom označenem »nekadilskem« vagonu. Kakor po navadi sva bila zaposlena s čitanjem (brez knjige ali časopisa bi vožnja trajala celo večnost!), ko je na neki postaji vstopil mlad uradnik — tudi

dnevni vozač, ki gotovo prav dobro pozna predpise o vagonih za nekadilce — in se vsedel na sosednjem klop. Kmalu je izvlekel škatlico cigaret, bežno pogledal na napis nad vratmi, ki pravi, da je vagon rezerviran za nekadilce, nato pa se je mirne duše poslužil vžigalnika in bel dim je veselo zaplaval po oddelku.

S prijateljem sva se spogledala in se pravkar pripravljala, da opozoriva kadečnega sopotnika na to, da se vozimo v vagonu za nekadilce, ko je v voz stopil sprevodnik in zahteval vozne listke. Moj prijatelj ga je vprašal, kako je pravzaprav s kajenjem v vagonih, ki so označeni za nekadilске in če tozadevni predpisi sploh še veljajo. Sprevodnik je to potrdil, nakar ga je prijatelj opozoril na soseda, ki je še vedno z užitek vlek na svoji cigareti. Le nerad je sprevodnik stopil do kadilca in mu z nasmeškom dejal:

»Plačajte šiling onemu gospodu (z značilno kretnjo je pokazal na mojega prijatelja), pa bo mir.«

»Ne gre tukaj za šiling in tudi ne za mir!« se je moj sopotnik upravičeno postavil proti takemu omalovaževanju predpisov in službenih dolžnosti. »Tukaj gre za nič in več in nič manj kot obstoječe predpise železniške uprave, ki jih je vsakakor treba upoštevati.«

Sprevodnik: »Veste, jaz nimam več pravice, da bi od kadilca kasiral kazni, kakor je bilo to svoječasno. Pač pa imate vi (spet se je obrnil do mojega prijatelja) možnost, da ga naznanite policiji ali ga tožite pri sodišču.«

Midva: ???

Kadečil sopotnik je še enkrat krepko potegnil dim svoje cigarete, nato pa jo je pogasil in vtaknil v žep.

*

Le bežen utrinek, ki pa je značilen za brezobzirnost nekaterih sopotnikov. Žal to ni edini slučaj, tudi ne redke primer, marveč dogodek, ki se v našem vlakom

(verjetno tudi v drugih vlakih ne bo drugače!) dogaja vse preveč pogosto. Ta brezobzirnost gre celo tako daleč, da se kadilci, opozorjeni na deštvo, da kadijo v vagonu za nekadilce, užaljeni razhudijo, kakor da bi jih kdo po krivici prikrajševal v njihovih pravicah. Pri tem pa nčjejo razumeti, da so nasprotno sami tisti, ki zavestno kršijo predpise in s svojim brezobzirnim početjem škodijo sopotnikom, kateri so iz kakršnih koli vzrokov prisiljeni, da si poiščejo prostor v oddelku, kjer upravičeno pričakujejo, da ne bo kajenja in tobačnega dima. V našem vlakom, ki ima navadno šest vagonov, je poleg nekaj majhnih kupejev le en sam »nekadilski« voz, zato je brezobzirnost potnikov, ki kljub temu kadijo tudi v edinem takim vagonu, toliko večja in zaslužji vso obsodbo.

Mislím, da je upravičeno vprašanje, kaj pravi železniška uprava k takemu zavestnemu kršenju predpisov. Pričakovati bi bilo, da bi njeni organi nekoliko bolj upoštevali tudi želje nekadilcev in tudi v tem oziru pazili na red v vlakom. Nekadilci namreč prav tako v redu in točno plačujejo voznino, kakor pa potniki — kadilci.

Vendar moje ugotovitve niso mišljene kot napad na železniško upravo, prav tako tudi ne na kadilce, marveč izražajo le mnenje, da se je treba posebno izven domačega kroga vesti pač po predpisih, ki jih postavljata omika in civilizacija. V družbi najmanj na mestu pa je brezobzirnost...

KOLEDARI

Petek, 15. februar: Jordan
Sobota, 16. februar: Julijana
Nedelja, 17. februar: Frančišek K.
Ponedeljek, 18. februar: Simeon
Torek, 19. februar: Konrad
Sreda, 20. februar: Sadot
Četrtek, 21. februar: Feliks

Trgovec in KMET

Živel je bogat trgovec, ki je bil tako skop, da še komaj lahko veriamemo. Ko se je nekoč srečal, je srečal starega berača. Bogataš je šel mimo, kakor da berača ne vidi. Kmalu za njim je prišel reven kmet. Berač se mu je zasmilil in mu je podaril novčič. Trgovca je bilo sram. Stopil je h kmetu in ga prosil, naj mu posodi novčič, da obdaruje starčka, češ da sam nima drobiža pri roki.

Zakaj morje buči

Morie si že od pamtiveka želi, da bi si pokorilo zemljo.

Ljudje pa tega ne dopuščajo. Gradijo pristanišča, nasipe, prekope in si pokoravajo morje, ne da bi vprašali, ali hoče ali ne.

Zato se morie vedno jezí in buči, toda človeku se vendarle vedno pokorava.

(Korejska ljudska pripovedka)

Trije popotniki

Povedal vam bom zgodnico, kako so nastali vrag, volkodlak in čarovnica. Preberete jo lahko vsi, ni pa treba, da ji vsi veriamete.

Neko noč so se pred vasjo srečali trije popotniki. Bila je tema ko v kozjem rogu. Prvi popotnik se je ustrašil drugega, drugi se je prestrašil tretjega, tretji pa prvega. Razbežali so se na vse strani in vsak po svoji starni prišli v vas. Tu je prvi popotnik pripovedoval, da je srečal vrača, drugi je trdil, da je videl volkodlaka, tretji pa se je ob kozarcu vina ustil, da je z lastnimi rokami prijel čarovnico.

Miš in trobenta

Daleč v polju je ležala stara rumena trobenta. Prišla je poljska miš in se vsečila vanjo. Vse leto je živela v njej mirno in zadovoljno.

Jesenski veter pa je zapihal naravnost v trobento. V trobenti je zadonelo, ko da piska nanjo najboljši trobentač.

Miš se je prestrašila in zbežala. Trobenta se je oglašala vso jesen in zimo in je utihnila šele na pomlad.

Miš je sklenila, da se spet vseli. Toda odslej sleherni jesen, brž ko začuti najhvalejši veter, poveže svojo culico in si poišče mirno prezimovališče.

Drugi dan je prišel kmet k trgovcu po novčič in rekel:

»Prišel sem po novec!«

»Drugi sosed, pridi pozneje, nimam drobiža!« ga je zavrnil trgovec.

Naslednji dan je kmet zopet potrkal pri trgovcu in ga prosil, naj mu vrne novec.

»Nimam drobiža, če moreš, mi zamenjaj stotak, drugače na pridi čez dva tedna.«

Po dveh tednih se je revni kmet spet odpravil k trgovcu po novec. Ko ga je ta zagledal, je rekel ženi:

»Žena, leget bom v posteljo, ti me pa pokriji z ruho in žalui, kot da sem mrtev. Ko bo prišel oni kmet, mu reci, da sem pravkar umrl.«

Revni kmet je vstopil in žena ga je vprašala: »Kaj bo dobrega?«

»Prišel sem po svoj dolg,« ji je odgovoril.

Tedaj mu je žena povedala, da je trgovec daví umrl.

Kmet je zaprosil ženo, naj mu dovoli, da umije mrliča in ga pripravi za pogreb. Vzel je kotel vrele vode in umil trgovca. Nato je rekel ženi, naj kupi krsto in ga odpelje v mrtvašnico. Položili so ga v krsto in odpeljali v mrtvašnico.

Zvečer so v mrtvašnico vdrli roparji, da bi izropali bogatega mrliča. Kmet se je skrtil za vrata. Roparji so vse pobrali,

preostal je le še zlat svečnik. Med njimi se je vnel prepír. Tedaj se je oglašil kmet:

»Kdor bo mrtvemu trgovcu prebil lobanjo, naj ima svečnik!«

Takrat je bogataš skočil kvišku in rekel kmetu:

»Pojdiva, bratec, in si razdeliva moje premoženje!«

Razdelila sta ga na pol in oba sta imela dovolj. Kmet ga je vprašal:

»Kaj pa je z mojim novcem?«

»Nimam drobiža, saj sam vidiš,« mu je odgovoril.

In tako kmet nikoli ni dobil svojega novca.

(Ruska narodna)

O GOSAKU

Nekoč je živel divji gosak, ki je bil dolga leta vsako jesen voditelj divjih gosi na poletu proti jugu. Krasno belo perje je imel in oranžne noge, njegov kljun pa je bil kot zlata trobenta, ko ga je jeseni dvignil in zaklical:

»Ga, ga, ga!«

Na ta znak so se dvignile ostale gosi s travnikov in z barij. Gosak je letel na čelu jate, ostale gosi pa so se zvrstile za njim v dveh poševnih vrstah. In prepričan je bil, da je nadvse važna oseba.

Po gozdovih, poljih in vodah je jeseni vse čakalo na starega gosaka.

»Ga, ga, ga!«

Ob tem klicu so vedeli, da se morajo pripraviti za zimo. Gosak se je zavedel, da čakajo nanj in vedno bolj ga je to navdajalo s ponosom. Živel je na močvirju, obdanem z drevjem, zato mu jesenski hlad ni mogel do živega. Neka taščica je pred leti preživela vso zimo v tistem drevju in je še zdaj prepevala o tem.

»Čemu silim na jug?« je premišljeval gosak. »Če ostanem tu, se vreme ne bo ohladilo. Ga, ga; letos ne poletim nikamor, pa bomo videli. Zelo verjetno je, da bom zadržal poletje pri nas.«

Nihče ni vedel za gosakovo odločitev in potrpežljivo so čakali, kdaj se bo oglašil.

Regrat na polju se je ozrl in pokimal z glavico, ko je čakal na gosakov klic. Vsako leto je moral poslati po svetu jato krilatih semen. Pristajala so na sosednjih njivah in naslednje leto so zrasli iz njih novi regrati. Samo predolgo ni smel čakati. Prislunnil je še enkrat, toda gosakovega ga, ga ni bilo slišati.

Ffffff, je poslal krilata semena v zrak, ne da bi čakal na gosakov klic.

Kmet si je tesno zapel plašč in pogledal v sive oblake, če je gosaka že videti. Vsako jesen je poslušal njegov klic, ko je pospravljajal pridelek. Pa je tudi on vedel, da ne gre predolgo čakati. Odpeljal

je žito v mlin in napolnil shrambo z jabolki, rumenimi bučami in zlato koruzo. Kravam in konjem je toplo postlal in nasekal drv za peč. Kmalu je bil brez gosakove pomoči pripravljen za zimo.

Potok je klical in klical gosaka. Vsako jesen je čakal, da ga je gosak preletel na poti proti jugu, preden je zgradil svoj zimski krov, ker je šele tedaj vedel, da nobenemu divjemu ptiču ne bo treba postreči z vodo. Toda predolgo ni smel čakati. Misliti je bilo treba na ribe in vodnega pajka in bobra, ki so rabili streho za zimo. Zato je potok končno pozabil na gosaka in si napravil ravno ledeno streho, da ne bo zeblo njegovih otrok do pomladi.

»Ga, ga,« so zakričale ostale gosi. »Čas je, da gremo! Odpeljij nas!«

»Ga, ga, ga,« se je oglašil gosak iz skritega močvirja, kjer ni vedel, kaj se godi drugod. »Letos ne bom odletel na jug. Na severu ostanem, da zadržim poletje.«

»Ga, ga! Kako težko bo tu živel!« so zaklicale divje gosi. Gačale so vse vprek, češ, da ne more nastati nič dobrega, če mešaš letne čase, in da bo končal v loncu. Potem so si izbrale za vodjo pametnega mladelega gosaka, ki je bil prejšnje leto na repu jate. Prav tako oranžne noge je imel in zlat kljun kot stari gosak in kar imenitno je znal gačati. In z njim na čelu so gosi odletele na jug.

Potem je prišla zima. Nosila je krono iz snežink. Plašč je imela pretkan z ivjem in ogromno ledeno svečo je držala kot žezlo. Vsi so bili pripravljeni nanjo. Regrat je sklonil golo glavo, ko je šla mimo. Vrata v shrambo so zaprli in živali so bile na varnem v toplem hlevu.

A gosak je občutil nien prihod. Leden veter mu je bril skozi perje. Grlo se mu je stisnilo od mraza, da ni mogel več klicati. Oranžne noge so mu zamrzile, ko je močvirje poledenelo.

»To je gotovo zima,« si je mislil. »Kaj, da le nisem mogel zadržati poletja. Poginil bom od mraza. Kaj naj storim?«

Sončni žarki so zaslišali gosakove slabotne klice in zasmilil se jim je. Imeli so še toliko moči, da so odtajali ledeno skorjo. Gosak je izvlekel eno nogo in nato še drugo. Potem so žarki za trenutek ustavili zimi pot, da je gosak mogel vzleteti, razgibati krila in se odpraviti proti jugu.

Hladni zrak ga je hromil. Počasi je moral leteti, a je kljub temu spotoma oznanjal:

»Ga, ga, tu sem. Pripravite se, zima prihaja!«

Pogledal je navzdol na gozdove, na polja in na vode. Čudno! Vsi so že vedeli. Nihče ni bil čakal na klic starega divjega gosaka.

besnečih vojakov, ki so se z grozno silo bili in klali. V sredo te gneče je pribesnel še Radogost. Kiji so se dvigali in strašno telebali po bronastih šlemih. Bil je hrup in krik, vzdih in rjojenje, žvenket mečev, trušč lomečih se kopij.

Iztok je planil s strelci naprej na bregu. Konjica se je pravkar utrgala izmed gneče in hotela bežati. Posuli so konje s strelcami, da so se grudili pod jezdecí. Mladci pa so planili z nožmi za njimi, glava za glavo je padla pod urnim mečem izbornih konjikov, ali čez mrliče so tiščali drugi, podrlí Bizantince na tla in jih zadušili s težo svojih trupel.

Noč je legla na zemljo. Po travi so tekle kaluže krvi, vzdihni so ječali do neba, Sloveni pa so peli divje davorije, da je donelo pod jasno svobodno nebo.

SESTO POGlavJE

Zmagovalci so zapalili ognje in se zbrali v velikih tolpah okrog njih. Z ogorki so iztikali potem po dolini in iskali svojcev, katerih so pogrešali.

Morana je strašno gospodarila. Potok se je na več krajih zaježil, toliko mrličev je ležalo v njem. Še mrtvi so se davili, stiskali nože v rokah, tiščali v zobeh kose človeškega mesa, ki so jih odtrgali, ko so se bili zagrizli v sovražnika. Kroka so dobili v jarku, krog njega deset poklanih pračarjev. Eden je ležal na njem, v

njegovem srcu je tičal Krokov nož. Velika žalost je obšla Svaruna, ko so prinesli na smrt ranjenega Radogosta. Preko prsi mu je zevala dolga rana, dvakrat je še dihnil pri ognju in ugasnil. Bil je najslavitejši starešina Antov.

Sloveni so zmagali, pa plačali zmago s potoki krvi. Zakaj Hilbudijevi vojaki so se besno borili, bili so dobro oboroženi in zavarovaní. Zlomila jih je samo mogočna sila Slovenov, sicer bi si bili presekali pot skozi čete in ušli.

»Vsi Bizantinci so padli!« Tako so sodili četniki in starešine. Svarun ni verjel. Trikrat je imel presekan oklep iz konjskega roga, zmučen je bil, pa ni miroval. Obhodil je vse mrliče, štel Bizantince in zmajeval.

»Več jih je bilo, Hilbudij ima močnejšo vojsko! V taboru jih je pustil, če ne, so ubežali.«

Zato ljudem ni dal pokoja.

V gradišču so že zvedeli za zmago in hitro poslali številno konj, da bi povežali ranjence nanje in jih prenesli domov.

Svarun je odbral dvajset dobro oboroženih vojščakov, jim ukazal na konje in jih še v noči pognal čez ravan proti mostu. Velel jim je, naj se poskrijejo in varno čuvajo most. Če zalote potoma beguna, naj ga umore, če bi hotel kdo proti mostu, naj ga takisto napadejo in hitro pokončajo. Če zve posadka v taboru o

porazu Hilbudija, razdere most in vojska Slovenov bi ne mogla čez Donavo.

Nato so pobrali ranjence in jih odvedli na konjih v gradišče. Med njimi je bilo kakih petdeset še živih in onemoglih bizantinskih vojakov. Te so odgnali v služnost.

Ko so bojevniki počivali, je slonel Svarun sam ob ognju in razmišljal. Jasno mu je bilo, da je treba osvojiti tabor. Toda tabor Hilbudijev! To je trdnjava, katero bi kupil samo z življenjem polovice vojske. Premišljeval je, čelo se mu je gubančilo, s prsti je brodil po beli bradi, ki je bila vsa oškropljena s krvjo. Tu in tam so se zakrohotali mladeniči ob ognju, tam so zapeli pesem, Svarun pa se je ključil bolj in bolj v dve gube. Ni se mu rodila pametna zvijača, kako bi zasegel tabor, da bi ne žrtvoval preveč ljudi.

»Svetovit, vdahni mi modro ukano! Samo eno še pošlji v mojo sivo glavo, saj potem ležem počivat. Samo eno še...« Glava mu je zlezla čisto nizko, da je čelo naslonil na ročnik meča, ki je bil zaboden pred njim v tla. Trudne oči so se zaklopile, po spanju je hrepnelo telo, ali duša je bila nemirna, polna skrbi. Bolj in bolj se je poizgubljal šum in krik okrog njega, ognji so ugašali, nebo se je na vzhodu zažarilo v tanki, rdeči progí.

Kakor bi se utrgal žarek te luči z neba in šinil v glavo Svarunu. Od veselja je vzkliknil in hitro vstal.

F. S. FINŠGAR

POD SVOBODNIM SONCEM

PRVA KNJIGA

POVEST DAVNIH DEDOV

7

Svinčeni dež je hipoma ponehal, razleglo se je rjojenje in kriki, trušč in ropot. Krok je kakor divji merjasec navallil z brega na pračarje in lokostrelce. Klin Bizantincev, ki je prodiral proti Iztoku, se je ustavil; spoznali so, da so obkoljeni. Krokova divja drhal se je spopadla z lahko oboroženimi, nastal je svitek, klobčiči človeških trupel so se kotalili po brdu, klali, grizli in bodli drug drugega, na dnu v potoku so se premetavali in davili, voda je rdela od krvi. Bizantinci so zatrobili, trobente so velevale beg. Vsa stisnjena se je težko oborožena četa obrnila — nad njo streha ščitov — in zbežala v dolino. A tam so se že prikazale mogočne postave Svarunove čete. Kopja so sviščala po zraku in vrtala luknje v železno streho ščitov. Začel se je boj moža proti možu. Sekire so treskale po ščitih in jih klale, meči so se pomakali v kri in bliskovito švigali po telesih Slovenov. Vsa dolga dolina je bila zamotana veriga

HECHENLEITNER & CIE.

CENTRALNE KURJAVE — SANITARNE NAPRAVE

KLAGENFURT — CELOVEC
tel. 29-61

VILLACH — BELJAK
tel. 42-42

Jugoslovansko-avstrijska trgovinska izmenjava na stvarni osnovi

Obseg blagovne izmenjave med Jugoslavijo in Avstrijo je bil lani za več kot dva milijona dolarjev večji kakor leta 1955. To je — kakor piše Jugopres — predvsem posledica povečanja jugoslovanskega izvoza, dočim je ostal jugoslovanski uvoz iz Avstrije v glavnem na isti višini. Lani je Jugoslavija izvozila v Avstrijo

blaga za 17,237.000 dolarjev vrednosti, iz Avstrije pa je uvozila blaga v vrednosti 19,367.000 dolarjev.

Blagovni promet med obema državama se je lani odvijal v okviru trgovinskega sporazuma, ki je bil sklenjen decembra 1955. Sestav blaga na temelju tega sporazuma pa se je razlikoval od prejšnjih bla-

govnih seznamov, ker je Jugoslavija zmanjšala uvoz nekaterih izdelkov, ki jih že sama proizvaja, pravtako pa je zmanjšala ali pa opustila izvoz nekaterih proizvodov, ki jih vsled razvoja domače industrije ne more več izvažati v prejšnjem obsegu, marveč jih potrebuje v svoji lastni industrijski produkciji. Na ta način je bila blagovna izmenjava med Jugoslavijo in Avstrijo lani postavljena na stvarno osnovo.

Avstrija zavzema v jugoslovanskem zunanjetrgovinskem prometu pomembno mesto. V celotnem jugoslovanskem izvozu je udeležena Avstrija s 5.4 %, v jugoslovanskem uvozu pa znaša avstrijski delež 4.1 odstotkov.

V Planici se že pripravljajo...

Planica — svetovno znano prizorišče smučarskih skokov, se spet pripravlja na veliko prireditev, ki bo ponovno pritegnila veliko število najboljših športnikov-smučarjev iz vsega sveta, prav tako pa tudi tisoče in tisoče navdušenih gledalcev od blizu in daleč. Letošnja prireditev je predvidena za čas od 8.—10. marca in je upati, da bodo vremenske prilike omogočile zadovoljivo izvedbo.

Na mamutski skakalnici v Planici, kjer je Sepp Bradl — bivši svetovni prvak in dolgoletni avstrijski mojster — kot prvi na svetu dosegel 100-metrski skok, bodo letos prvič nastopili tudi ruski tekmovalci. Svojo udeležbo so prijavi tudi še avstrijski, ameriški, češki, finski, italijanski, norveški, poljski, švedski in švicarski skakalci ter tekmovalci iz Vzhodne in Zapadne Nemčije; posebno močno pa bodo seveda zastopani domači jugoslovanski smučarji.

Ob taki udeležbi ne bi bilo nič izrednega, če bi postavili nov rekord (dose-

Dam v najem (ali tudi prodam) lepo arondirano posestvo v bližini Vrbe. Interesenti naj se oglasijo pisмено na naslov: Uprava Slovenski vestnik, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10.

danjega ima še vedno švicarski skakalec Fritz Tschannen, ki je leta 1948 skočil 120 metrov), zlasti še, ker je konstruktor skakalnice ing. Bloudek v zadnji jeseni sprejmenil odskočni pomol skakalnice.

Le vsako tretje leto imamo možnost, da si v bližnji Planici ogledamo prireditev smučarskih skokov, na kateri sodelujejo res samo najboljši. Zato ne zamudimo priložnosti...!

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami šlagerji — 19.05 Dober večer dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 16. februar:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Mesto in dežela. Časovna slika — 17.10 Odlični izbor — 17.55 Iz parlamenta — 18.10 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (slov.) — 18.45 Pri pevcih iz Kolbnitza — 20.30 Udar na udar.

Nedelja, 17. februar:

6.10 Igra Alfons Bauer — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Operetni koncert — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 13.45 Zima na planini Tauplitz — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Komorna glasba — 17.05 Ritmični koktajl — 17.45 Sedma umetnost — 19.00 Nedeljska športna poročila — 20.15 Otroci, kako čas mineva.

Ponedeljek, 18. februar:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Za našo vas: Blaž Singer: Nekaj preudarkov za letošnji proizvodni načrt (slov.) — 15.30 Glasba Oskarja Struessa — 16.45 Znanje za vse — 18.45 Umetne pesmi poje Sonja Draksler (slov.) — 19.15 Od plošče do plošče — 20.16 Srečanje v ponedeljski zvečer — 21.00 Nihajoče in pojoče strune.

Torek, 19. februar:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Naše zdravje — 14.00 Poročila, objave. Torkovo kulturno pismo. Zdravniški vedež: Gripa (slov.) — 15.45 Veselo popoldne želijo Jaro Schmied in njegovi solisti — 18.45 En mesec deželne politike — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.16 „Mesečnica“ opera v dveh aktih.

Sreda, 20. februar:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Iz domačih gajev: sodelujejo moški oktet iz Št. Vida v Podjuni, mešani sekstet iz Kotmare vesi in Dravski trio (slov.) — 16.40 Oddaja za žene — 17.15 Lepa pesem — 18.15 Zima je prišla. Pesmi in glasba iz Koroške — 18.45 Okno v svet (slov.) — 20.16 Od srca do srca.

Četrtek, 21. februar:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Avstrijci v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Na zapecu: Z mikrofonom R. C. pri Kvančniku (slov.) — 14.30 Vsak čas ima svoj motiv — 16.15 Georg Büchner. Za 120-letnico smrti — 17.15 Popoldanski koncert Straussovih del — 20.16 Zabavna oddaja (v narečju) — 21.00 Zveneca alpska dežela.

Petek, 22. februar:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Domovina in čas — 14.00 Poročila, objave. Trdi orehi. Oddaja ugank za staro in mlado (slov.) — 16.00 Novi avstrijski šlagerji — 16.45 Znanje za vse — 17.15 Popoldanski koncert — 18.45 Za uho in peto (slov.) — 20.20 „Lisica“, slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 16. februar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 S salzbürškega festivala 1956 — 8.40 Vesele in okrogle — 9.30 Lepe pesmi, znani napevi — 10.10 Tisoč pisanih zvokov — 12.30 Kmečka univerza — 12.40 Pisan šopek melodij — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Okno v sver — 18.30 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 17. februar:

6.00 Narodne viže, vesele in mirnejše za prijetno nedeljsko jutro — 7.35 Zabavne melodije — 9.00 Ponovitev javnega četrtkovnega večera — 10.15 Nedeljski simfonični koncert — 11.35 Lahka glasba — 12.00 Pogovor s poslušalci — 13.30 Za našo vas — 14.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 Pot do penicilina — 18.35 Za dobro voljo — 20.00 Zabavni večer.

Ponedeljek, 18. februar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.35 Vsak eno — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Pisan spored zabavnih melodij — 14.35 Naši poslušalci pozdravljajo in čestitajo — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Družinski pogovori — 18.10 Slovenski oktet — 18.30 Kako zaživajo živali barve — 20.00 Mladinska oddaja — 20.20 Simfonični koncert.

Torek, 19. februar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Koroška v narodni pesmi — 8.50 Igra harmonikarski zbor „Kajuh“ — 10.10 Od melodije do melodije — 11.15 Za dom in žene — 12.00 Kmečka godba — 12.30 Kmečka univerza — 13.30 Pester operni spored — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 18.00 Športni tednik — 20.10 Makedonske narodne poje komorni zbor.

Sreda, 20. februar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Slovenske narodne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 18.00 Kulturni pregled — 18.45 Iz svetovne zakladnice samospevov — 20.00 Richard Strauss: „Saloma“, glasbena drama.

Četrtek, 21. februar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Slovenske narodne pesmi — 9.20 Pester spored zabavne glasbe — 11.00 Pesmi za naše male — 12.30 Kmečka univerza — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 17.10 Zabavna glasba na tekočem traku — 18.00 Iz delavnice naših etnografov — 20.10 Javni večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 22. februar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Za dom in žene — 12.00 30 minut domačih narodnih pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Ritmi in melodije — 14.35 Naši poslušalci pozdravljajo in čestitajo — 17.10 Za športnike — 18.00 Ljudje med seboj — 18.15 Poje Planinski oktet — 18.45 V veselem ritmu — 20.15 Skladatelj Ciril Pregelj sedemdesetletnik.

V SZ popravljajo napake stalinizma

S posebnim odlokom vrhovnega sovjeta SZ so začeli obnavljati v Sovjetski zvezi nekatere republike in sicer ingušsko, čečensko, balkarsko, karačajsko na Kavkazu in kalmiško v pokrajinah ob Volgi južno od Stalingrada. Vse te samostojne republike so bile ukinjene leta 1944, njih prebivalstvo pa je bilo po večini deportirano v Sibirijo in v srednjeazijske pokrajine. Svoječasno so to prebivalstvo dolžili, da sodeluje z Nemci. Po tem odloku prezidija vrhovnega sovjeta je svoječasno izgnanemu prebivalstvu dovoljeno, da se vrne na svoje domove. S temi ukrepi hoče vrhovni sovjet popraviti krivico, ki je bila prebivalstvu prizadejana v času Stalina.

Zvezni sovjet je sprejel tudi zakonski načrt o razširitvi teritorialno-administrativnih pravic zveznih republik, ki bodo odslej lahko same odločale o ustanavljanju oblasti in okrajev na svojem ozemlju, zveza pa bo še naprej odločala o avtonomiji republik in avtonomnih področij.

Velika mednarodna gospodarska prireditev

V dnevih od 10. do 17. marca 1957 bo spet dunajski pomladanski mednarodni velesejem. Velika gospodarska prireditev v glavnem mestu Avstrije je že tradicionalna ustanova, je razstava in prikaz zmogljivosti in napredka domačega in mednarodnega gospodarstva.

Na razstavi bodo zastopane najrazličnejše stroke gospodarstva. Med drugim bo v okviru sejma zelo bogata mednarodna razstava dvokoles in pritliklin za motorna vozila. Zelo pester in bogat bo prikaz tekstilij, oblek in čevljev, zastopana bo pestra kolekcija mobilij in opreme, porcelana in keramike, nadalje kozmetike in gospodinjskih artiklov ter orodja, kakor strojev za gradnjo in gradbenega materiala, prehranbenih strojev, pisarni-

ških strojev itd. V načrtu so tudi posebne razstave »Tehnika v gospodinjstvu«, »Kmet in njegov gozd« ter »Avstrijske zvezne železnice v službi gospodarstva«.

Kakor vedno pri pomladanskih dunajskih velesejnih, je tudi letos posebno pester program na sektorju kmetijskih strojev. Na razstavi bo prikazana vrsta novosti in zboljšanja iz področja tehničnega napredka, kar lahko s pridom izkoriščajo v kmetijskih obratih. Kmetijske stroje bodo tudi predvajali in pokazali, kako je treba z njimi ravnati in jim streči.

Za 25 % znižane vozne cene na železnicah in avtobusih so ugodnost, ki jo bo marsikdo izkoristil in se udeležil dunajskega pomladanskega velesejma.

DUNAJSKI MEDNARODNI VELESEJEM

od 10. do 17. marca 1957

Moda
luksus
gospodinjstvo
vsakdanja potrošnja
tehnika
stroji
orodje

Posebne razstave:

„Avstrijske zvezne železnice v službi gospodarstva“

„Tehnika v gospodinjstvu“
Sejem izumiteljev

Kmetijska in
gozdno-gospodarska
vzorčna
razstava

Posebna razstava:
„kmet in njegov gozd“
razstava živine
razstava kmetijskih
strojev s predvajanjem
prehrana in poživila
poskušnja vin

Mednarodna razstava dvokoles in pritliklin za motorna vozila

Na železnicah in avtobusih za 25% znižane vozne cene. Velesejmske izkaznice pri deželnih zbornicah za obrtno gospodarstvo, pri deželnih in okrajnih kmetijskih zbornicah in pri prodajalnicah, ki so posebej označene.